

Narodni obrambni sklad

Tudi državni uradniki plačujejo s prvim julijem letošnjega leta ta davek. Državno računovodstvo ima v pomoč za določitev tega davka tole razpredelnico.

Stopnje	Višina					
	osnove za prispevek	uslužben-skega davka, 1 % izred. prispevka in samaknega davka (skupaj)	prispevka			
			normal-nega	višjega za 1 stopnjo	nižjega za 1 stopnjo	nižjega za 2 stopnji
			za državo in drž. upokojence	za neporočene osebe nad 30 let stare in oženje-ne brez otrok	za poročene a 3 do 4 mladoletnih (pod 21 let) otrok	za poročene a 5 ali več mladoletnih (pod 21 let) otrok
			din			
1.	1 do 10	4 do 10	—75	2-25	—75	—75
2.	11 do 25	11	1-75	3-25	—75	—75
		12	2-25	4-25	—75	—75
3.	26 do 50	13 do 25	2-25	5—	—75	—75
		26	3-25	6—	1-75	—75
		27	4-25	7—	2-25	—75
4.	51 do 75	28 do 50	5—	7-50	2-25	—75
		51	6—	8-50	3-25	1-75
		52	7—	9-50	4-25	2-25
5.	76 do 100	53 do 75	7-50	10—	5—	2-25
		76	8-50	11—	6—	3-25
		77	9-50	12—	7—	4-25
		78	10—	13—	7-50	5—
6.	101 do 150	79	10—	14—	7-50	5—
		80 do 100	10—	15—	7-50	5—
		101	11—	16—	8-50	6—
		102	12—	17—	9-50	7—
		103	13—	18—	10—	7-50
7.	151 do 200	104	14—	19—	10—	7-50
		105 do 150	15—	20—	10—	7-50
		151	16—	21—	11—	8-50
		152	17—	22—	12—	9-50
		153	18—	23—	13—	10—
		154	19—	24—	14—	10—
		155	20—	25—	15—	10—
		156	20—	26—	15—	10—
		157	20—	27—	15—	10—
		158	20—	28—	15—	10—
8.	201 do 300	159	20—	29—	15—	10—
		160 do 200	20—	30—	15—	10—
		201	21—	31—	16—	11—
		202	22—	32—	17—	12—
		203	23—	33—	18—	13—
		204	24—	34—	19—	14—
		205	25—	35—	20—	15—
		206	26—	36—	20—	15—
		207	27—	37—	20—	15—
		208	28—	38—	20—	15—
9.	300 do 400	209	29—	39—	20—	15—
		210 do 300	30—	40—	20—	15—
		301	31—	41—	21—	16—
		302	32—	42—	22—	17—
		303	33—	43—	23—	18—
		304	34—	44—	24—	19—
		305	35—	45—	25—	20—
		306	36—	46—	26—	20—
		307	37—	47—	27—	20—
		308	38—	48—	28—	20—
10.	400 do 500	309	39—	49—	29—	20—
		310 do 400	40—	50—	30—	20—

itd.

Vsako si more z uporabo te razpredelnice določiti, mu je bil novi davek prav odmerjen ali ne. Osnova je vsota uslužbenkega davka, 1 % izrednega prispevka in znesek samskega davka. Vse šole so vposlale računovodstvu podatke o družinskem stanju uradnika. V primeru, da so bili ti podatki za posameznika netočni in pomanjkljivi, jih je treba na novo prijaviti, da se more določiti na-

knadno prava višina davka. Možno je, da se poročenemu paru, ki ne služebo v skupnem kraju, niso vštet družinski člani, učitelji in učiteljice pa niso pogosto prijavile otroke, za katere ne prejema družinske doklade po 140 din; pri določitvi davka za narodni obrambni sklad se upoštevajo tudi nezakonški in posinovljeni otroci.

Navedem naj nekaj primerov kako se določi višina davka za narodni obrambni sklad:

1. Državni uradnik, ki še ni dopolnil trideseto leto starosti in nima otrok, plača 27 din davka, v tem primeru se mu zaračuna davek za n. o. skl. po normalni lestvici, to je 4,25 din.

2. Če je ta uradnik že dopolnil trideseto leto starosti, pa se mu odmeri davek za n. o. skl. za stopnjo višje in plača mesečno 7 din.

3. Tovariš tega uradnika, kajpak tudi uradnik, enake starosti, pa je že srečen oče otročka; kajpak da je treba upoštevati to pri tem davku in zato plača, kljub temu, da je dopolnil že trideseto leto starosti, po normalni lestvici, to je 4,25. Kadar pa se mu bo sreča še bolj nasmešnila in bo oče treh otrok, se razume nedolnih, kar pri letih okoli tretjega križa tudi drugače ni možno, pa plača le 2,25. V primeru da bi ga Bog blagoslovil še z dvojčki in bi se tako prerinil do četrtega nedolnega otroka, pa bo odrajtal za narodno obrambo mesečno le 75 par.

Analogno je v primerih, ki plačajo znatnejše vsote osnove, to je uslužbenkega, samskega davka in 1 % izrednega prispevka, ki je pa pridobil v resnici že avtohtonost, saj traja menda že deseto leto in je torej pomenovanje zastarelo. Če je uradnik, ki smo ga vzeli za primer, poročen in je njegova soproga tudi državna uradnica, plača ona prav toliko davka za n. o. skl., če ima isto osnovo drugih davkov. Tudi njej se upoštevajo otroci in so jo uvrstili v normalno ali nižjo stopnjo. Če ji pa zakonski drug umrje, ali če se loči, pa velja zopet za samsko in se ji ne šteje v dobro, da je bila kdaj v zakonskem jarmu. Zanimivo pa je to, da štejejo tudi umrli otroci.

Upam, da ste se v tej kopici števk nekoliko znašli! Pa naj povem še to, da to tabelo nekateri osporavajo, pravijo, da je treba vzeti letno osnovo davkov (uslužbenki, samski, enprocentni). Ta podlaga se pa ob zviških tekom leta menja in bi ne bilo v obdobju »nobenega reda«, red pa je danes tam preko več vreden kakor maslo. Kdor upošteva to, je prav, tovariši šolski upravitelji pa bi se naučili prevelike porcije za davek narodne obrambe. Zaradi tega se bo morebitna razlika upoštevala, vrnila ali pa odtegnila ob novem letu in bo tako za onega, ki bo dobil okoli pet dinarjev vrnjenih, morda tudi kovača in več, lepo novoletno voščilo, oni ki bo pa moral dodati pa bo začel novo dobo s premišljevanjem, je li plačan za eksistenčnim minimumom za svojo vzgojiteljsko delo.

Menda se je novela, ki pa še ni uradno prispela na državno računovodstvo, tudi spomnila učiteljice, ki se še niso prerinile do tretjega starostnega križa. Doslej so bile uvrščene v normalno stopnjo, ker smo bili mnenja, da je imel tudi zakonodajalec dopačenje nad mladostjo, pa smo se motili: Novela menda določa, da morajo priti vse učiteljice, čeprav mlade v eno stopnjo višje, torej če nima otrok, naj bo mlada ali stara — nad trideset let — plača za eno stopnjo višje, torej ne 4,25 pri osnovi do 25 din, ne 5 din pri osnovi 28 do 50 din, ne 7,50 pri osnovi 53 do 75 din itd. — ampak 5 din, 7,50 in 10 din. Tudi te napake se bodo popravile v januarjem 1940.

Brambovec

Pogled vase

Neprestano in vedno iznova se povračajo najrazličnejši posamezniki, društva, ustanove, verske, stanovske in politične organizacije k vprašanju šole in učitelja. Vsi jo obdelujejo s svojega gledišča, s stališča svojih koristi in pričakovanj. Ker s tem nalagajo učiteljstvu nove naloge na polju šolstva in ker zahtevajo določene lastnosti od učitelja kot osebe, je prav, če od časa do časa pregledamo sebe in delo v ogledalu zahtev in lastnega udejstvovanja.

Splošno se trdi, da je učiteljska izobrazba pomanjkljiva, zlasti na področju uporabnih ved. V zadnjem času posebno poudarjajo premajhno znanje kmetijstva. Spoznavamo, da primanjkuje našemu podeželju kmetijskih strokovnjakov, prav tako pa tudi ostalih kulturnih delavcev: pevovodij, godbenikov, organizatorjev, zadržarjev, telovadcev itd. Primanjkujevanje teh kulturnih delavcev je ogromno in mnogo društev usahne ravno radi primanjlkovanja sposobnih delavcev. Naloga učiteljskega je, da se vsestransko izobražuje in pripravlja na svoje izvenšolsko kulturno poslanstvo. Ne more pa biti izvenšolsko delo glavni namen učiteljskega udejstvovanja. To je in ostane le šola. Za šolsko delo je pa potrebno pred vsem čim globlje in popolnejše pedagoško znanje in v tem vidu pripada učiteljsko prvenstvo pedagoško, to je šolsko strokovno izobraževanje.

Gregorčičevo načelo »Ne samo kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan«, je najbolj med učiteljstvom uvaževano. To prepričanje je povzročilo pravo dirko za funkcijami in so bili navadno učitelji tajniki vseh društev v kraju. Ta pojav v zadnjem času nekoliko nazaduje, ker učiteljstvo pravilno spoznava, da je to na škodo — šoli. Visoko strokovno izobražen učitelj mora biti vodilo vsakega učitelja, naša prva in glavna zapoved. Zato mora tvoriti strokovno samo-

izobraževanje glavni člen učiteljskega izpolnjevanja in notranje bogatitve.

S tem pa stopa izvenšolsko delo, pa tudi tozadevna usposobljenost v drugo vrsto učiteljskega prizadevanja. Tako moremo označiti višje kmetijsko znanje kot specializacijo, prav tako kakor smatramo za specializacijo višjo usposobljenost v drugih kulturnih ali gospodarskih strokah. Soglašamo, da potrebuje naš kmet več gospodarskih naukov in da ima kmetijsko udejstvovanje v neki meri prednost pred drugim udejstvovanjem, ne more se pa k temu usmeriti vse učiteljevo delo in njegova šolska izobrazba, ker s tem šola, kakor učitelj in učiteljice izgube pravi izobraževalni in vzgojni namen.

Strokovno usposobljen in izvenšolsko delaven učitelj pa še ni doseženi ideal dobrega učitelja. Kakor daje vsakemu človeku pravo vrednost šole navrstveno prepričanje in življenje, toliko dragocenejšje je za učitelja pravilno navrstveno pojmovanje. Bolj kakor z besedami, z dejanji učitelj vzgaja učence in okolico. Z izživljanjem resnice »Besede mičejo, vzgledi vlečejo«, dovrši lik dobrega učitelja in vzgojitelja.

S tem ni rečeno, naj se učitelj umakne iz borbe javnega življenja. Ravno z javnim udejstvovanjem more izpričati in oživiti svoja načela ter izklesati narodu prave vzore. Ravnodušnost do napak in krivih vzorov v vsakdanjem življenju bi osramotila njegovo vzgojno poslanstvo, ki se ne nanaša samo na ozko šolsko sobo, temveč na vso njegovo okolico. Na mesto ravnodušnosti moramo postaviti gorečnost pri vsem njegovem javnem udejstvovanju.

Vsaka borba navadno odkriva temne strani človeka, strast, zlobo in nestrpnost. V borbi naj učitelj odkriva lepote človeške naravi: neustrašenost in resnicoljubnost.

V zvezi s političnim utripanjem v državi se izražajo tudi različna mnenja o učiteljevem političnem zadržanju. V vsakem primeru zagovarjamo načela svobode in demokracije. S tem je učiteljstvu dana prosta izbira med političnimi strankami. Poleg množice pripadnikov drugih stanov, ki oblikujejo politični obraz naše države, je pravilno, da tudi pripadniki našega stanu izrekajo in uveljavljajo svojo voljo v mejah človeškega dostojanstva in tovariške strpnosti.

Tako je postavljena strpnost na prvo mesto vsega učiteljskega javnega udejstvovanja. Ona nam jamči za pravičen potek stvari same in dviga učitelja iznad zablod strasti in grehov nestrpnosti. Dopustitev uveljavljanja

drugega in častno razpravljanje o stvari bo dvignilo raven naših dognanj in bo izpričevalo višje kulture.

Ko stojita učiteljstvo in šola sredi zani-manja in razpravljanja najrazličnejših krogov, se jima s tem ponovno priznava izredna važnost in odgovornost. Zato je prav posebno potrebno očrtati stališče učiteljstva do šole in stanu.

Zeleti je samo še to, da bi bili povsod vsi nameni in namere do šole in učiteljstva čisti, prav tako pa tudi ukrepi.

Zal, to načelo se še ne izvaja.

Kljub temu pa, radi učiteljstva, prinašamo pogled vase.

B.

Učiteljski naraščaj

Letos bo, verjetno — vsaj obljube so takšne — nastavljenih poslednjih 200 slovenskih učiteljskih abiturientov. Če bo to v resnici izvršeno, potem ne bodo imeli drugo leto nikogar več nastaviti in bo zazevala nova razpoka — nezasedenih bo mnogo mest. Ali kaj hočemo, to je posledica prosvetne politike, ki maši vrzeli, mesto da bi celotno šolsko zgradbo temeljito preuredila. Tisti, ki odločajo, rešujejo vprašanje brezposelnosti učiteljskih abiturientov s tem, da omejujejo tako zvano hiperprodukcijo inteligenčnega naraščaja. Da te hiperprodukcije ni, bo pokazalo prihodnje leto, če bodo letos naši »čakajoči« res nastavljeni. V tem primeru bomo videli, da so potrebe, ki jih terjajo naše šolske razmere, mnogo večje kakor pa namišljena hiperprodukcija.

Posledica dosedanje smeri naše prosvetne politike je — brezposelnost učiteljskega naraščaja, kar je bilo v zadnjih letih naravnost strahotno. Čeprav so kričale prazne šole po učiteljih, teh niso nastavili. Čeravno je živelo okrog 70 % abiturientov v slabih socialnih razmerah, so jih pustili še nadalje životariti iz dneva v dan.

Preventivne mere (sprejem na učiteljske) in pa nesigurnost glede nastavitve, to oboje je seveda vplivalo na splošno mišljenje in razpoloženje skrajno porazno. Nemajhna posledica tega je bila, da je še bolj padel pritok učiteljskih novincev v podeželja. Da je temu tako, nas lahko prepriča tozadevna statistika iz lanskega leta. Števila so prikazana ločeno za državna in zasebna zavoda, kajti v razlikah se odražajo značilnosti okoliščin, v katerih se producira nov učiteljski naraščaj. Učiteljskiški so torej pripadali sledeči social. slojem:

	Državni učiteljskiški %	Zasebni učiteljskiški %
kmetje	5,8	27,4
delavci	12,9	6,4
obrtniki in industrijci	7,6	12,9
trgovci	1,7	6,4
svobodni poklici	0,5	4,8
uradniki	71,3	41,9

Novi učiteljski grobovi

Spominski list učitelju Milošu Levstiku na grob

Celjski Miklavški hrib in Levstikova hiša pod njo — moj drugi dom! Tu mi je bilo usojeno preživeti pet gimnazijskih let, saj so me sprejeli Levstikovi pod streho od tretje do sedme. Tako se je zgodilo, da sem se podil s tovariši — fantiči po gozdovih Miklavškega hriba, včasih kot ravbar in včasih zopet kot žandar... Pa nas je popadla resnost. Pričeli smo pisati in se zbirati zopet na Miklavškem hribu, da smo skupno presojali svoje izdelke in jih pisali v svoj listič... Pa so prišle plesne vaje..., skratka iz otroka sem doraščal v mladeniča. Pri tem pa sem živel v srečni domačnosti v neposredni dotiki z življenjem narave, kajti takoj pred pragom je rasla trava, v vrtu so cvetele rožice, v hlevu je mukala živinica, na dvorišču so se sprehajale kokoške, v hlevčkih pa so ždeli kot skrita ljubezen moji zajčki... Vse je bilo tako mirno, tako božje, da nič ne vem, kdaj so minevala leta... Na Miklavški hrib pa je ostal spomin, kos mladosti, prelepe tiste mladosti, ki si jo želimo vedno in vedno zopet nazaj.

Vse je na domu uravnala blaga gospa, bila naša največja zaupnica, tolažnica in svetovalka, le tri strani domačega življenja je upravljal naš gospod, učitelj Levstik sam: svoje čebelice, svoje drevesčke in svoje knjige... In dodeljeno mi je bilo, da sem smel biti ob njem pri čebelcih, pri drevesčkih in zlasti še pri knjigah...

Gospod Levstik je imel bogato knjižnico slovenskih in nemških klasikov ter sila zgodovinskih in zemljepisnih del, kajti za slednja predmeta se je zanimal prav posebno. Iz svoje knjižnice pa mi je posojal knjigo za knjigo in kar nič ne vem, kdaj sem bil prebral vsega Jurčiča, Kersnika, Stritarja, Tavčarja, da sem bil kar ponosen, ker pač tovariši niso imeli take prilike, da bi bili enako lahko vse te knjige prečitali... S čitanjem pa je prihajala tudi ljubezen do knjig in obučevanje knjižnice in želja po njej. Tudi sam bi jo hotel imeti, tako, prav tako kakor jo je imel gospod Levstik.

In gospod Levstik je videl željo v mojih očeh in sklenil, da mi pomaga. Ko je sam naročal knjige, jih je naročil še za mene; le to je bila težava, da nisem imel denarja za knjige... Pa ljubeznivi gospod Levstik mi je denar posodil... in od takrat si nisem več kupoval zemlje v šoli, samo da sem zbiral po krajcarjih, da bi odplačeval dolg, sedemdeset kron, kar je bilo za tretjinsolca pač že premoženje. Ko je bil dolg poravnán, sva naročila zopet in zopet, končno mi je podpisal še

jamstvo, da sem prejemal knjige na odprt račun iz ljubljanskih knjigarn.

Moja mamica se je veselila z menoj in mi oskrbela za praznike k stari še novo knjižno omaro, knjig pa se je množilo in množilo in nabralo, da so mi v napotje ob selitvah, napotje v majhnih stanovanjih, celo v jezo, ko so tako hitro brez cene, če bi hotel katero zopet izločiti... Ali vendar: ob tistih trenutkih, ko hoče biti človek sam s seboj, takrat pohitim h knjižnim omaram, pobožam knjige in sanjam svoje sanje... Spomin pohiti nazaj v mladost, pohiti v rodni dom, nikoli pa ne pozabi na njega, ki me je tako obogatil s to silno ljubeznijo do knjig in mi pomagal do lastne knjižnice. Takrat tudi vem, kako lepo je biti učitelj, ko ni zgubljena niti ena sama blaga misel, ko rodi že sad blaga beseda in ko prinaša življenjsko srečo eno samo blago dejanje.

Edino to mi gremi moj hvaležni spomin, da gospodu Levstiku ne morem več razkazati svoje knjižnice in se mu ob njej zahvaliti za njegov nauk. Morda mu bo vsaj nekaj hvaležnega spomina, ko bodo stale moje knjižne omare ravno tam, kot so stale nekoč njegove. Tako bo spomin še večji in hvaležnost še silnejša. Ave anima pia!

Dr. P. Strmšek.

† Tomo Grah

V soboto, 29. julija, je preminul v Celju v 91. letu starosti učitelj v pokoju in posestnik tov. Tomo Grah, znana in spoštovana celjska osebnost.

Ugledni pokojnik se je rodil 1848. v Gotovljah pri Zalcu. Po maturi na mariborskem učiteljskem je 1871. pričel učiteljevati v Vojniku, nato je služboval 24 let v St. Jurju ob južni železnici, do svoje upokojitve 1908. pa na Ponikvi, odkoder se je naselil v Celju. Ze pred 68 leti je vstopil v Celjsko učiteljsko društvo, v katerem se je odločno boril za to, da je to zavzelo 1882. slovensko narodno smer. Prav tako je nastopal proti snovanju pomembvalnih šol na Spodnjem Stajerskem. Bil je uspešen vzgojitelj, ki si je tudi kot izboren sadjarski strokovnjak in čebelar povsod pridobil ljubezen ljudstva. Ze v prvih letnikih »Popotnika«, ki je 1880. pričel izhajati v Celju, najdemo razprave pedagoške in metodne vsebine izpod njegovega spretnega peresa. Kot učen gospodarski strokovnjak si je v Celju pridobil bogato domačijo, na kateri je srečno preživel 31 let pokoja, ne da bi bil prenehal biti delaven.

Tomo Grah je bil markanten predstavnik stare, narodno zavedne in borbene učiteljske generacije ter kremenit značaj. Do